

การศึกษาบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

**A Study of the Role in Teaching Art of Early Childhood Teachers Under
the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office2**

สมศรี ทาสู่ทะ และ นิรดา เวชญาลักษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Somsri Tasuta Assoc.Prof.Dr.Nirada Wechayaluck

Phibulsongkram Phitsanulok, Thailand

Corresponding Author, Email: somstri.t@psru.ac.th

*****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การเป็นต้นแบบที่ดี 2) การสร้างบรรยากาศ 3) การส่งเสริมสนับสนุน 4) การอำนวยความสะดวก 5) การเปิดโอกาสและให้อิสระ ประชากร คือ โรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 122 แห่ง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้จำนวน 97 แห่ง เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง ประกอบด้วยครูผู้สอนระดับปฐมวัย โรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 97 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษารoles บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมา คือ ด้านการเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ ($\bar{X} = 4.65$) ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ($\bar{X} = 4.63$) และด้านการสร้างบรรยากาศที่ดี ($\bar{X} = 4.60$) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเป็นต้นแบบที่ดี ($\bar{X} = 4.50$)

คำสำคัญ: การสอนศิลปะ; ครูปฐมวัย; ประถมศึกษา

Abstracts

This research is a survey research Its purpose is to study the Role in Teaching Art of Early Childhood Teachers Under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2, it consists of 4 aspects: 1) being a good role model 2) creating an atmosphere 3) promoting support 4) facilitating 5) opening up opportunities and giving freedom. Teaching at the early childhood level under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2, the number of 122 locations. using a ready-made table of Krejcie & Morgan obtained 97 schools and assigned a group of information providers to be one primary school teacher per school, totaling 97 students using a simple random sampling method. The instrument used in this research was a 5-level estimation scale questionnaire. The data were analyzed using mean and standard deviation.

The results showed that From the study of the role in teaching art of early childhood teachers in schools Under the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 2, the overall picture was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.61). Considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was convenience ($\bar{X}$ = 4.67), followed by Opportunity and freedom ($\bar{X}$ = 4.65), promotion ($\bar{X}$ = 4.63) and good atmosphere ($\bar{X}$ = 4.60), respectively. The aspect with the lowest mean was good role model ($\bar{X}$ = 4.50).

Keyword : Art Teaching; Early Childhood Teacher; Primary

บทนำ

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรักความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดเด็กวัยนี้มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าได้สำรวจ เล่น ทดลองค้นพบด้วยตนเอง ได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหา เลือกดัดสนใจ ใช้ภาษาสื่อความหมาย คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยผู้ที่รับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมให้เด็กสังเกตสำรวจสร้างสรรค์ และยิ่งเด็กมีความกระตือรือร้นยิ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ผู้รับผิดชอบจึงต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ความรัก ความเข้าใจ ความเอาใจใส่เด็กวัยนี้เป็นพิเศษเพราะจะเป็นพื้นฐานที่ช่วยเตรียมพร้อมให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียน และในชีวิตของเด็กต่อไป ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จะต้องส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชนสังคมและวัฒนธรรมไทยพัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่น และกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข และประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัวชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก (กรมวิชาการ. 2546 : 5)

ในการจัดการเรียนรู้ปฐมวัย สถานศึกษาทุกแห่งควรเน้นในเรื่องของการจัดกระบวนการเรียนรู้ หลักสูตรจึงเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษา ซึ่งหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุข และเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษาพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 13) ความคิดเป็นทักษะที่จำเป็นต่ออาศัยระยะเวลาในการฝึกฝน เนื่องจากลักษณะการเรียนรู้ดังกล่าวต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ ในการแก้ปัญหาและผลิตผลงานอย่างสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์เป็นวิธีการคิดและทำงานของสมองอย่างเป็นขั้นตอนและสามารถคิดแก้ปัญหาได้ (อารี พันธุ์ณี, 2544 : 16) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทำได้โดยการสอน การฝึกฝน และการปฏิบัติที่ถูกวิธี หากเด็กได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัยได้มากเท่าใดยิ่งจะเป็นผลดีเท่า่นั้นเพราะสิ่งแวดล้อมในระยะเริ่มต้นของชีวิตมีความหมายอย่างยิ่งต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญาซึ่งกระบวนการพัฒนาในตอนนี้จะเป็นส่วนที่ถาวร และมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญาในเวลาต่อมา แต่ถ้าไม่ได้รับการเอาใจใส่ตั้งแต่เยาว์วัย หรือไม่มีโอกาสฝึกฝนและขาดโอกาสที่จะแสดงออกความสามารถด้านนี้ ไม่พัฒนาหรืออาจจะหยุดชะงักได้เช่นกันจากสภาพและปัญหาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นแล้วว่าเด็กปฐมวัยยังขาดโอกาสในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นอาวุธสำคัญในการดำเนินชีวิต สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยการส่งเสริมตั้งแต่วัยเด็ก เช่น มีความอยากรู้อยากเห็น มีความมั่นใจในตนเอง กล้าทดลอง สนุกสนานที่ได้สำรวจ สร้างสรรค์ คิด และทำสิ่งต่าง ๆ สามารถใช้ภาษาในการอธิบายเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ได้ดี แก้ไขปัญหาได้เหมาะสมกับวัย ชอบใช้คำถามที่ต้องการคำตอบที่เป็นเหตุเป็นผล ใช้ทักษะการจำแนกเปรียบเทียบได้ มีทักษะด้านมิติสัมพันธ์ ชอบความท้าทาย และมักคิดแตกต่างจากคนอื่น ๆ โดยครูจะต้องดึงพลังนั้นออกมาจากตัวเด็ก ด้วยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมและนำไปให้ถูกทิศทาง แต่หากไม่ได้รับการพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์จะหยุดชะงัก ไม่สามารถพัฒนาขึ้นได้ และลดลงในที่สุด ดังนั้นการจัดประสบการณ์ของครูส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้งสิ้น (ปิ่นทอง นันทะลาด, 2560 : 23) ในปัจจุบันได้มีการค้นพบหลักการทางศิลปะที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสอนในโรงเรียนและสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในระดับปฐมวัย โดยครูปฐมวัยเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำเทคนิคกระบวนการทางศิลปะมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนกับเด็ก โดยบทบาทของครูที่สำคัญ คือ 1) การเป็นต้นแบบที่ดี 2) การสร้างบรรยากาศ 3) การส่งเสริมสนับสนุน 4) การอำนวยความสะดวก และ 5) การเปิดโอกาสและให้อิสระ ทั้งนี้เพื่อเป็นการการกระตุ้นเด็กให้สร้างสรรค์งานหลากหลายรูปแบบ จะทำให้เด็กเกิดความสุขรักในการทำงานศิลปะ ความรู้ด้านศิลปะให้ประโยชน์กับครูปฐมวัยมากมาย ทั้งใช้เพื่อการผลิตสื่อการสอน ใช้เพื่อออกแบบการจัดสภาพแวดล้อม ใช้เป็นเครื่องมือในการดึงศักยภาพเด็กได้ในทุกด้าน ทำให้ครูเกิดสุนทรียภาพในการทำงาน และยังสามารถใช้ความรู้เพื่อแบ่งปันให้

ผู้อื่น เป็นการสร้างเครือข่ายในการทำงานอย่างกว้างขวาง และยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนด้วยการ

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยได้พยายามศึกษา ค้นคว้าหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่เด็กปฐมวัย ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับครู นักวิชาการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยได้นำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินโครงการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มุ่งศึกษาบทบาทที่ในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย โดยรายละเอียดระเบียบวิธีวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ โรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 122 แห่ง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2, 2564 : ออนไลน์)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1986 อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 43) ได้จำนวน 97 แห่ง เลือกแบบเจาะจงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ครูผู้สอนระดับปฐมวัยโรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 97 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ประกอบด้วย 5 ด้าน มีคำถาม จำนวน 53 ข้อ คำถาม แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121) ให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

- 5 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย อยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย อยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย อยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย อยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้า แนวคิด หลักการและเอกสารเกี่ยวกับบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 เพื่อจัดทำร่างเครื่องมือแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัย และขอรับการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์เลขที่โครงการวิจัย 2022/014

2) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) พิจารณาข้อความในแบบสอบถามเป็นข้อคำถามที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการศึกษาถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาเชิงทฤษฎีที่ได้ศึกษาวิเคราะห์และกำหนดไว้เป็นนิยามศัพท์เฉพาะ

3) นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา IOC (Index of item Objective Congruence) ซึ่งต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 71) ผลการตรวจสอบ พบว่า มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

4) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับครูปฐมวัย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาสูตร สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยจะต้องมีค่าความเชื่อมั่น ไม่ต่ำกว่า 0.70 (บุญชม ศรีสะอาด 2560 : 116) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.972

5) นำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับดังนี้

- 3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลถึงกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 ผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถามและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จำนวน 97 ฉบับ
- 3.3 ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำข้อมูลเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าสถิติ แล้วดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยครั้งต่อไป

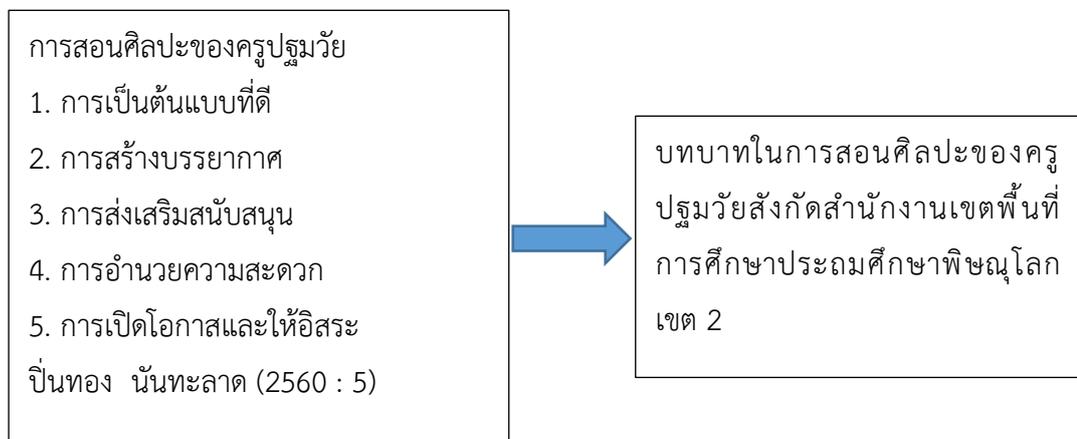
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

- 4.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทำการวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ
- 4.2 การศึกษาบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 121) ดังนี้

- 4.51 - 5.00 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยฯ อยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยฯ อยู่ในระดับมาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยฯ อยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยฯ อยู่ในระดับน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยฯ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้สถิติการ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 1-6

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูที่สอนศิลปะระดับปฐมวัยในโรงเรียน ในภาพรวม

ด้าน	บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน	n=97		ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	การเป็นต้นแบบที่ดี	4.50	0.42	มาก	5
2	การสร้างบรรยากาศที่ดี	4.60	0.36	มากที่สุด	4
3	การส่งเสริมสนับสนุน	4.63	0.37	มากที่สุด	3
4	การอำนวยความสะดวก	4.67	0.32	มากที่สุด	1
5	การเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ	4.65	0.36	มากที่สุด	2
รวม		4.61	0.33	มากที่สุด	

จากตาราง 1 พบว่า บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมา คือ ด้านการเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ ($\bar{X} = 4.65$) ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ($\bar{X} = 4.63$) และด้านการสร้างบรรยากาศที่ดี ($\bar{X} = 4.60$) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเป็นต้นแบบที่ดี ($\bar{X} = 4.50$)

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการเป็นต้นแบบที่ดี

ข้อ	บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน	n=97		ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ครูสอนอย่างมีลำดับขั้น ตามกระบวนการ	4.44	0.65	มาก	7
2	ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ทั้งในด้านการแสดงออกทางความคิด ทักษะคิด และการปฏิบัติ	4.56	0.63	มากที่สุด	6
3	ครูสาธิตวิธีการที่ถูกต้อง ไม่บังคับ ไม่ออกคำสั่ง	4.29	0.79	มาก	12
4	ครูสนับสนุนให้เด็กใช้ความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจในการแก้ปัญหาอยู่เสมอ	4.64	0.54	มากที่สุด	3
5	ครูใช้แหล่งวิทยาการ และแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่	4.40	0.69	มาก	9

6	หลากหลาย ครูทำให้เด็กรู้สึกดีเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง และพอใจ ภูมิใจในผลงานของตนเอง	4.64	0.53	มากที่สุด	2
7	ครูจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนให้มีความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม	4.39	0.72	มาก	10
8	ครูสร้างบรรยากาศให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์	4.66	0.54	มากที่สุด	1
9	ครูจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมส่งเสริมให้เด็ก เห็นว่ามามีวิธีการแก้ปัญหาได้หลายวิธี	4.44	0.71	มาก	8
10	ครูใช้คำถามที่มีคำตอบได้หลาย ๆ ด้าน	4.38	0.68	มาก	11
11	ครูเลือกสื่อที่เป็นของจริง ให้ประสบการณ์จริงใน การพัฒนาความเข้าใจ	4.58	0.57	มากที่สุด	5
12	ครูกระตุ้นให้เด็กรู้จักแสวงหาวิธีการและทางเลือกที่ หลากหลายสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำ	4.59	0.57	มากที่สุด	4
รวม		4.50	0.42	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการเป็นต้นแบบที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 8 ครูสร้างบรรยากาศให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.66$) รองลงมาคือ ข้อ 6 ครูทำให้เด็กรู้สึกดีเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง และพอใจ ภูมิใจในผลงานของตนเอง และข้อ 4 ครูสนับสนุนให้เด็กใช้ความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจในการแก้ปัญหาอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.64$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อ 3 ครูสาธิตวิธีการที่ถูกต้อง ไม่บังคับ ไม่ออกคำสั่ง ($\bar{X} = 4.29$)

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการสร้างบรรยากาศที่ดี

ข้อ	บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยใน โรงเรียน	n=97		ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ครูวางแผน เตรียมการในการจัดประสบการณ์ อย่างเป็นระบบ	4.62	0.53	มากที่สุด	6

2	ครูวางแผนการจัดประสบการณ์ ท้นต่อเหตุการณ์ ใน ปัจจุบัน	4.47	0.63	มาก	11
3	ครูวางแผนจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ไว้ล่วงหน้า	4.56	0.60	มากที่สุด	9
4	ครูจัดกิจกรรมที่หลากหลายอย่างน้อยวันละ 2 กิจกรรม	4.42	0.67	มาก	12
5	ครูส่งเสริมให้เด็กได้เลือกปฏิบัติกิจกรรมที่ สร้างสรรค์	4.59	0.54	มากที่สุด	7
6	ครูให้โอกาสเด็กอธิบายผลงาน และชื่นชมผลงาน ของตนเอง	4.57	0.59	มากที่สุด	8
7	ครูคำนึงถึงพัฒนาทางการทางศิลปะของแต่ละช่วง วัย	4.64	0.54	มากที่สุด	5
8	ครูคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	4.79	0.41	มากที่สุด	1
9	ครูทำให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ มีความสุข และความสนุกสนานที่จะเกิดขึ้นจากกิจกรรม	4.71	0.50	มากที่สุด	2
10	ครูจัดบรรยากาศภายในให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี	4.65	0.52	มากที่สุด	3
11	ครูจัดบรรยากาศภายนอกห้องเรียนให้มี สภาพแวดล้อมที่ดี	4.53	0.65	มากที่สุด	10
12	ครูส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ตามธรรมชาติตามความ สนใจและสนุกสนาน	4.65	0.60	มากที่สุด	4
รวม		4.60	0.36	มากที่สุด	

จากตาราง 3 พบว่า บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการสร้างบรรยากาศที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} =$
 4.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 8 ครูคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กในการ
 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.79$) รองลงมาคือ ข้อ 9 ครูทำให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ มีความสุขและ
 ความสนุกสนานที่จะเกิดขึ้นจากกิจกรรม ($\bar{X} = 4.71$) และข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูจัดกิจกรรมที่
 หลากหลายอย่างน้อยวันละ 2 กิจกรรม ($\bar{X} = 4.42$)

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการส่งเสริมสนับสนุน

ข้อ	บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน	n=97		ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ครูส่งเสริมการแสดงออกให้เป็นไปตามธรรมชาติ	4.62	0.55	มากที่สุด	6
2	ครูส่งเสริมการแสดงออกสัมพันธ์กับการเรียนรู้และรับรู้	4.52	0.56	มากที่สุด	9
3	ครูเปิดโอกาสให้เด็กทำงานศิลปะอย่างอิสระ	4.70	0.52	มากที่สุด	3
4	ครูสาธิตการทำกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจ	4.68	0.51	มากที่สุด	4
5	ครูให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะในการสร้างสรรค์งานศิลปะของเด็ก	4.63	0.53	มากที่สุด	5
6	ครูให้ความอบอุ่นและเป็นกันเอง	4.77	0.47	มากที่สุด	1
7	ครูจูงใจด้วยการพูดคุย ย้ำๆ ส่งเสริม ทำท่าย	4.46	0.72	มาก	10
8	ครูให้กำลังใจเด็กด้วยการชมเชยผลงานทุกครั้ง	4.73	0.49	มากที่สุด	2
9	ครูจัดกิจกรรมศิลปะให้เด็กลงมือทำหลากหลายรูปแบบ	4.61	0.55	มากที่สุด	7
10	ครูออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้คิดประดิษฐ์ คิดค้น และผลิตผลงานด้วยตนเอง	4.60	0.62	มากที่สุด	8
รวม		4.63	0.37	มากที่สุด	

จากตาราง 4 พบว่า บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 6 ให้ความอบอุ่นและเป็นกันเอง ($\bar{X} = 4.77$) รองลงมาคือ ข้อ 8 ครูให้กำลังใจเด็กด้วยการชมเชยผลงานทุกครั้ง ($\bar{X} = 4.73$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 7 ครูจูงใจด้วยการพูดคุย ย้ำๆ ส่งเสริม ทำท่าย ($\bar{X} = 4.46$)

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการอำนวยความสะดวก

ข้อ	บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน	n=97		ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ครูอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรม	4.70	0.46	มากที่สุด	3
2	ครูจัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความถนัด	4.60	0.59	มากที่สุด	11
3	ครูคอยชี้แนะแนวทางเมื่อเด็ก ๆ ต้องการความช่วยเหลือ	4.72	0.45	มากที่สุด	2
4	ครูฝึกให้เด็กลงมือทำ เรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า	4.77	0.42	มากที่สุด	1
5	ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องใช้ และของเล่นที่สะอาด	4.63	0.53	มากที่สุด	9
6	ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ ของเล่นที่หลากหลาย	4.63	0.49	มากที่สุด	8
7	ครูจัดเตรียมอุปกรณ์ ของเล่นที่ปลอดภัย เหมาะสมกับเด็ก	4.69	0.49	มากที่สุด	4
8	ครูคอยให้ความช่วยเหลือเด็กในการทำกิจกรรมอย่างใกล้ชิด	4.60	0.55	มากที่สุด	10
9	ครูจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อย่างเหมาะสม	4.69	0.49	มากที่สุด	5
10	ครูจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเอง	4.69	0.51	มากที่สุด	6
11	ครูจัดกิจกรรมที่让孩子ได้ฝึกคิด ตัดสินใจ กล้าแสดงออก	4.66	0.50	มากที่สุด	7
รวม		4.67	0.32	มากที่สุด	

จากตาราง 5 พบว่า บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการอำนวยความสะดวก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 4 ครูฝึกให้เด็กลงมือทำ เรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า ($\bar{X}$ = 4.77) รองลงมาคือ ข้อ 3 ครูคอยชี้แนะแนวทางเมื่อเด็ก ๆ ต้องการความช่วยเหลือ ($\bar{X}$ = 4.72) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2 ครูจัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความถนัด ($\bar{X}$ = 4.60)

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ

ข้อ	บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน	n=97		ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ครูให้เด็กสร้างผลงานศิลปะได้อย่างไม่รีบร้อน	4.58	0.56	มากที่สุด	7
2	ครูไม่แทรกแซงหรือแก้ปัญหาแทนเด็กยกเว้น ปัญหาที่ร้ายแรงเกินกว่าความสามารถของเด็ก	4.55	0.58	มากที่สุด	8
3	ครูส่งเสริมให้เด็กกล้าคิดกล้าทำและกล้าแสดงออก	4.71	0.50	มากที่สุด	2
4	ครูเปิดโอกาสเด็กในการเลือกกิจกรรมอย่าง เหมาะสม	4.69	0.51	มากที่สุด	3
5	ครูเปิดโอกาสทดลองค้นคว้าและสื่อสารกับผู้อื่น	4.58	0.54	มากที่สุด	6
6	ครูออกแบบกิจกรรมที่พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก	4.67	0.49	มากที่สุด	4
7	ครูออกแบบกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือ กับตา	4.75	0.43	มากที่สุด	1
8	ครูให้โอกาสพัฒนาทางสังคมจากกิจกรรมที่เด็กได้ เลือกเอง	4.64	0.52	มากที่สุด	5
รวม		4.65	0.36	มากที่สุด	

จากตาราง 6 พบว่า บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ด้านการเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =
4.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 7 ครูออกแบบกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์
ระหว่างมือกับตา ($\bar{X}$ = 4.75) รองลงมาคือ ข้อ 3 ครูส่งเสริมให้เด็กกล้าคิดกล้าทำและกล้าแสดงออก ($\bar{X}$ =
4.71) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 2 ครูไม่แทรกแซงหรือแก้ปัญหาแทนเด็กยกเว้นปัญหาที่ร้ายแรงเกิน
กว่าความสามารถของเด็ก ($\bar{X}$ = 4.55)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องศึกษาบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

ด้านการเป็นต้นแบบที่ดี ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูสร้างบรรยากาศให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ อาจเนื่องมาจากความคิดสร้างสรรค์มีอยู่ในตัวเราทุกคน เป็นการคิดที่แปลกใหม่ สามารถเชื่อมโยงและขยายความคิดที่มีอยู่ให้สมบูรณ์มากขึ้น ครูปฐมวัยสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้ด้วยการมีพฤติกรรมสร้างสรรค์เป็นแบบอย่างให้กับเด็กใช้คำถามที่มีคำตอบได้หลาย ๆ ด้าน ให้เด็กตื่นตัวในการสังเกตสื่อต่าง ๆ ได้ ใช้แหล่งวิทยาการ และแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับผลการวิจัย ฌ์ฐฐฐญา หอมจัด (2563 : 117) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของ Williams 2 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ผ่านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัด กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของ Williams มีความคิดสร้างสรรค์หลังจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของ Williams มีความพึงพอใจ โดยรวม อยู่ในระดับมากในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูสาธิตวิธีการที่ถูกต้อง ไม่บังคับ ไม่ออกคำสั่ง อาจเนื่องมาจากครูอาจยังขาดทักษะ หรือความชำนาญในการใช้วิธีสอน เพื่อช่วยกระตุ้นความคิดนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เพราะเด็กยังมีความคิดที่ละเอียดอ่อน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย ภาวิณี ไตสำลี, และ ฌ์ฐฐฐญาภรณ์ การะเกตุ (2564 : 53) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผลการวิจัย พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่า ทั้งด้านความคิดละเอียดลออ ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดคล่องแคล่ว หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การทดสอบก่อนทดลองและหลังทดลองของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 15.75 คะแนน และ 44.64 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง พบว่าคะแนนการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านการสร้างบรรยากาศที่ดี ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อาจเนื่องมาจาก เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่บาดเจ็บได้ง่าย และเด็กปฐมวัยยังไม่สามารถป้องกันตนเองจากสถานการณ์อันตรายได้ อีกทั้งเด็กในวัยนี้มีความอยากรู้อยากเห็นและความต้องการลงมือ กระทำด้วยตนเอง ดังนั้น เด็กปฐมวัยจึงเป็นวัยที่ต้องถูกสอนและได้ปฏิบัติซ้ำ ๆ ในเรื่องความปลอดภัย สอดคล้องกับงานวิจัย ของพัชรา พานทองรักษ์ (2561 : 323-338) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างทักษะความปลอดภัยของเด็กปฐมวัย พบว่า ปัญหาความปลอดภัยและการบาดเจ็บในเด็กปฐมวัย ความสำคัญของความปลอดภัย

ทักษะ ความปลอดภัยที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการสอนให้เด็กรู้จักปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากสถานการณ์อันตรายเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดกับตัวเด็ก และการสอนโดยใช้เทคนิคละครมีส่วนช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความสนุกสนาน เพิ่มความเชื่อมั่นในตนเอง พัฒนาความจดจ่อ ทักษะการทำงานร่วมกัน และช่วยนำเด็กเข้าสู่เนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็ว ทำให้เด็กได้เรียนรู้แนวคิดใหม่ ๆ สร้างความเข้าใจและความหมายใหม่ผ่านการเล่น ละคร รวมทั้งช่วยให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการป้องกันตนเองจากอันตราย ซึ่งเป็นการลดความเสี่ยงและ การบาดเจ็บของเด็กอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้เพื่อมีชีวิตที่ปลอดภัยเด็ก เด็กวัยอนุบาลจึงไม่เพียงต้องเรียนรู้ว่าสถานการณ์ใดไม่ปลอดภัย แต่ต้องเรียนรู้ว่าเมื่อใดและจะทำอย่างไร เพื่อให้สถานการณ์ไม่ปลอดภัยนั้นมีความรุนแรงน้อยลงเท่าที่ความสามารถของเด็กเป็นไปได้ การมีชีวิตที่ปลอดภัยจึงกลายเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นปัญหาที่ซับซ้อนของสังคม เพราะการแก้ปัญหาจาก ครอบครัวและชุมชนไม่สามารถทำได้ดีเพียงพอ ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องมี: ที่ในการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กเพื่อให้มีชีวิตที่ปลอดภัย การศึกษาจึงเป็นความหวังเดียวที่จะช่วยลดโอกาสของอันตรายที่อาจเกิดขึ้น การสอนเรื่องความปลอดภัยในโรงเรียนจะช่วยให้เด็กวัยนี้เข้าใจความหมาย ของความปลอดภัย มีทัศนคติที่ดีต่อความปลอดภัย และเป็นแรงสนับสนุนที่สำคัญในการป้องกันการ เกิดอุบัติเหตุที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ครูจัดกิจกรรมที่หลากหลายอย่างน้อยวันละ 2 กิจกรรม อาจเนื่องมาจาก การให้เด็กได้ทำกิจกรรมซ้ำ ๆ ในแต่ละวัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการโดยใช้ศิลปะ เช่น การเขียนภาพ การปั้น การฉีกปะ ตัดปะ การพิมพ์ภาพ การร้อย การประดิษฐ์ หรือวิธีการอื่น ๆ ที่เด็กได้คิดสร้างสรรค์ ได้รับรู้เกี่ยวกับความงาม และได้แสดงออกทางความรู้สึก และความสามารถของตนเอง การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ควรจัดให้เด็กทำทุกวันสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ บัณฑิตย์ และคณะ (2560 : 58) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ครูปฐมวัยมีสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีการดำเนินการในระดับน้อยที่สุดในด้านการใช้เทคนิคความคิดสร้างสรรค์ในการจัดประสบการณ์รองลงมา คือ ด้านการใช้วิธีการวัดและประเมินผลความคิดสร้างสรรค์อย่างหลากหลาย และด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะความคิดและความคิดสร้างสรรค์ ส่วนปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีปัญหามากที่สุดในด้านขาดความเข้าใจในการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ในการจัดประสบการณ์ความคิดสร้างสรรค์ รองลงมาคือขาดความเข้าใจในการบูรณาการความคิดสร้างสรรค์ในการจัดประสบการณ์และ ขาดความเข้าใจ และทักษะการใช้กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีการในการจัดประสบการณ์ความคิดสร้างสรรค์

ด้านการส่งเสริมสนับสนุน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูให้ความอบอุ่นและเป็นกันเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความอบอุ่นเป็นบรรยากาศทางด้านจิตใจ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการเรียน เมื่อครูมีความเข้าใจ เป็นมิตร ยอมรับให้ความช่วยเหลือนักเรียน ย่อมทำให้นักเรียนเกิดความอบอุ่น สบายใจ รักครู รักโรงเรียน และรักการมาเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิชาการของ พิมพาพัญ ทองกิ่ง (2563 : 55) ได้กล่าวว่า บรรยากาศชั้นเรียนเป็นสภาวะการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวผู้เรียน บรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกหรือบรรยากาศชั้นเรียนที่ดี จะสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ อยากรเรียนและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากครูผู้สอน สามารถสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ดีย่อมช่วยให้ผู้เรียนทุกคนรู้สึกถึงความสำคัญของตนเอง มีกำลังใจที่จะพัฒนาตนเอง และรักการเรียนรู้ เป็นผู้พร้อมจะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ดังนั้น บทบาทของครูในการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง และยังสอดคล้องผลการวิจัยของ ภัสราณัฐ โพธิอาสน์ และ ปณัฐชรรณ จารุชัยนิวัฒน์ (2563 : 482) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทครูอนุบาลในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เคารพและเข้าใจผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติในองค์ประกอบย่อยการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนอยู่ในระดับมาก

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูจูงใจด้วยการพูดคุย ยั่วยุ ส่งเสริม ทำทนาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูอาจยังขาดความชำนาญในการกระตุ้นความคิดนักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีกำลังใจเรียนรู้แบบเชิงรุก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภารดี กำภู ณ อยุธยา และ ธรรมโชติ เอี่ยมทัศนะ (2563 : 7) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เป็นวิธีการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพได้ โดยผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียนรวมทั้งแสดงความคิดเห็นในขณะที่ทำกิจกรรม โดยใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ทั้งการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง จนกระทั่งผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

ด้านการอำนวยความสะดวก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูฝึกให้เด็กลงมือทำ เรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า รองลงมาคือ ครูคอยชี้แนะแนวทางเมื่อเด็ก ๆ ต้องการความช่วยเหลือ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือครูจัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความถนัด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 2 ให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกให้เด็กแสดงออกทางศิลปะ เพราะกิจกรรมศิลปะมีคุณค่าต่อการพัฒนาเด็กในขอบเขตที่ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริรักษา คุ่มจั่น, ณัฏฐ์รดา ไชยอัคพงษ์, อุภกิต ทรวงทองกลางและคณะ (2562 : 50) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยในยุคการศึกษา 4.0 พบว่า แนวทางสำคัญในการจัดประสบการณ์คือ ครูผู้สอนยึดหลักในกระบวนการอำนวยความสะดวก สังเกตผู้เรียนและใช้คำถามกระตุ้นอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับหลักในการส่งเสริมความคิดให้เด็กปฐมวัยปฏิบัติภายใต้การดูแล

ของครู จัดกิจกรรมประกอบเพื่อให้เด็กปฐมวัยเข้าใจสิ่งที่มุ่งสอนอย่างถูกต้องครบถ้วนและละเอียดลออ การจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรนี้ เน้นบรรยากาศที่สนุกน่าสนใจมีกระบวนการที่เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติภายใต้การดูแลของครู และให้อิสระใน การคิด การแสดงความคิดเห็นแก่เด็กปฐมวัย

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สูงสุดคือ ครูฝึกให้เด็กลงมือทำ เรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การให้เด็กลงมือทำงานศิลปะ จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการลงมือทำและสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ ภาวิณี โตสาลี และ ญัฐทิยาภรณ์ การะเกตุ (2564 : 63) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ พบว่า ความสามารถทางของเด็กปฐมวัยที่เพิ่มขึ้นนั้น มีปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมคือการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งทำให้เด็กมีโอกาสได้สร้างสรรค์ผลงานและเลือกวัสดุ อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมที่หลากหลายอย่างอิสระ ตามความคิดและจินตนาการ เด็กได้เรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติฝึกฝนและพัฒนางานศิลปะของเด็กที่ไม่ซ้ำแบบใคร ทำให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง พร้อมทั้งนำประสบการณ์เดิมมาผสมผสานกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก จึงได้ผลงานที่ออกมามีความแปลกใหม่

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คือครูจัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกตามความถนัด ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การให้เด็กได้มีโอกาสเลือกกิจกรรมตามความถนัดส่งผลให้เด็กแสดงออกตามศักยภาพของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับ สดพร วรสินธุ์, จุมพล ราชวิจิตร, และ วัชรินทร์ ศรีรักษา (2558 : 151) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สาระธรรมชาติรอบตัว โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบทบาทสมมติ สำหรับนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านห่ม (ห่มประชานุเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ควรจัดกิจกรรมที่มีความง่าย เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของนักเรียนปริมาณของกิจกรรมรวมถึงชิ้นงานที่จัดให้นักเรียนสอดคล้อง เหมาะสมกับวัยและความถนัด ในการทำกิจกรรม สื่อที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นสื่อที่ใกล้ตัวเด็กมากที่สุด เพราะเด็กมีความคุ้นเคยจะสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งที่ครูนำเสนอ มีการเสริมแรงบวกให้กับเด็กอยู่ตลอดเวลา และอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านการเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ครูมีออกแบบกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา มีส่งเสริมให้เด็กกล้าคิดกล้าทำและกล้าแสดงออก มีการเปิดโอกาสเด็กในการเลือกกิจกรรมอย่างเหมาะสม มีการออกแบบกิจกรรมที่พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่กล้ามเนื้อเล็กให้โอกาสพัฒนาทางสังคมจากกิจกรรมที่เด็กได้เลือกเอง มีการเปิดโอกาสทดลองค้นคว้าและสื่อสารกับผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรภรณ์ ภักดี (2555 : 42) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาครูปฐมวัยต้นแบบด้านการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะจากการเล่านิทานพื้นบ้านของผู้สูงอายุ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2 อำเภอกุมภวาปี ที่ส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่า บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยด้านการเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ คือ กระตุ้นและให้โอกาส สำหรับการเริ่มต้นของความซาบซึ้งในสิ่งสวยงาม การสร้าง

สภาพแวดล้อมที่สร้างเสริมการเจริญเติบโตของเด็กจากการจัดกิจกรรมศิลปะ สนับสนุนให้เด็กมีการค้นพบกระบวนการทางศิลปะตนเอง ให้โอกาสได้ค้นคว้าอย่างกว้างขวาง โดยการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายให้กับเด็ก ครูสอนด้วยความรักและให้การยอมรับนับถือในความสามัคคีสุดฝีมืออย่างเปิดเผย คำนึงว่าจะเปิดโอกาสให้เด็กเป็นอิสระในการทดลองค้นคว้าและสามารถสื่อสารกับสิ่งที่เขาทดลองกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังมีโอกาสพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่กล้ามเนื้อเล็ก สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาและยังได้มีโอกาสพัฒนาทางสังคมจากการแลกเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ หมุนเวียนกันรับผิดชอบในการใช้และการเก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษารoles บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า บทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัยด้านการเปิดโอกาสและให้อิสระภาพ เรื่องครูไม่แทรกแซงหรือแก้ปัญหาแทนเด็กยกเว้นปัญหาที่ร้ายแรงเกินกว่าความสามารถของเด็ก ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ครูจึงไม่ควรแทรกแซงหรือแก้ปัญหาแทนเด็กยกเว้นปัญหาที่ร้ายแรงเกินกว่าความสามารถของเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถที่จะแก้ไขปัญหาเองได้

1.2 ครูควรมีการพัฒนากิจกรรมให้เด็กอย่างน้อยวันละ 2 กิจกรรม และผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงฝึกคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนได้ค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง และผู้เรียนสามารถนำไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันที่เกิดกับตนเองได้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีกับผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย

2.2 ควรศึกษาเทคนิคการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น

2.3 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาบทบาทในการสอนศิลปะของครูปฐมวัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาครูปฐมวัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- ณัฐชญา หอมจัด. (2563). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Williams*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ธีรภรณ์ ภัคดี. (2555). การพัฒนาครูปฐมวัยต้นแบบด้านการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะ จากการเล่นนันทนพื้นบ้านของผู้สูงอายุสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 อำเภอกุมภวาปีที่ส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 14 (2), 35-45.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปิ่นทอง นันทะลาด. (2560). *ศิลปะสำหรับครูปฐมวัย Arts for Early Childhood Teacher*. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พัชรา พานทองรักษ์. (2561). การเสริมสร้างทักษะความปลอดภัยของเด็กปฐมวัย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. 20 (2), 323-338.
- พิมพ์พัญ ทองกิ่ง. (2563). บทบาทครูกับการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวกในศตวรรษที่ 21. *ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. 4 (1), 50-58.
- ภัสราณัฐ โพธิอาสน์ และ ปณัฐชนน จารุชัยนิวัฒน์. (2563). บทบาทครูอนุบาลในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 2. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 12 (2), 474-490.
- ภารดี คำภู ญ อยธูยา และ ธรรมโชติ เอี่ยมทัศนะ. (2563, มกราคม – เมษายน). การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและบทบาทของครูในสังคมแห่งความรู้. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*. 15 (1), 50-58.
- ภาวิณี โตสำลี, และ ณัฐทิยาภรณ์ การะเกตุ. (2564). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์. *วารสารลวงศรีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*. 5 (1), 1-16.
- ศิริรณภา คุ่มจั่น และคณะ. (2562). การพัฒนาหลักสูตรความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยในยุคการศึกษา 4.0. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 14 (1), 42-51.

- สตพร วรสินธุ์, จุมพล ราชวิจิตร, และ วชิรินทร์ ศรีรักษา. (2558). ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สาระ
ธรรมชาตืรอบตัว โดยใช้รูปแบบการสอนแบบบทบาทสมมุติ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
โรงเรียนบ้านทุ่งม (ทุ่งประชาชนุเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับ
วิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 9 (2), 146-153.
- สุภาภรณ์ บัณฑิตย์ อดุลย์ วังศรีคุณ และ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2560). การศึกษาสภาพและปัญหาการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาคภาคเหนือตอนล่าง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. 11 (2), 58-68.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 2. (2564). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปี
การศึกษา 2564. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2565. แหล่งที่มา: http://plk2.developsys.net/info/index.php?module=all_school. (
- อารี พันธุ์ณี. (2544). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์.